

діяльність на формування відповідних ключових компетентностей учня. Сприяти формуванню нового інтелектуально і духовно розвиненого покоління українців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білецький П. О. Український портретний живопис XVII-XVIII ст. Львів, 1981. 164 с.
2. Крип'якевич І. Історія української культури. К. : Либідь, 2002. 656 с.
3. Масол Л. М. Художня культура України / Л. М. Масол, С. А. Ничкало, Г. І. Веселовська, О. У. Оніщенко. К. : Вища школа, 2006. 239 с.
4. Українська та зарубіжна культура / За ред. М. Заковича. К., 2000. 209 с.
5. Шевнюк О. Л. Історія мистецтв: навчальний посібник. К. : Освіта України, 2015. 452 с.
6. Щолокова О. П. Методика викладання світової художньої культури : [підручник]. К. : Вид-во НПУ імені М. Драгоманова, 2007. 194 с.

УДК 785.071

Віра БУРНАЗОВА, завідувачка кафедри теорії та методики навчання
мистецьких дисциплін, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри теорії
та методики навчання мистецьких дисциплін,
Бердянський державний педагогічний університет,
м. Запоріжжя, Україна

Ірина ГЛАЗУНОВА, здобувачка 3 курсу першого рівня вищої освіти
спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво),
Бердянський державний педагогічний університет,
м. Запоріжжя, Україна

ІНСТРУМЕНТАЛЬНА ТВОРЧІСТЬ ВОЛОДИМИРА ІВАСЮКА – МУЗИЧНИЙ ГЕНОФОНД САМОУСВІДОМЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ

Анотація. Стаття присвячена інструментальній творчості всесвітньо відомого українського композитора кінця ХХ-го століття В. Івасюка. Творчість Івасюка в жанрі камерної музики (сюїти, інструментальні п'єси, фортепіанні п'єси тощо) є дуже плідною, що характерно для українських композиторів другої половини ХХ століття. У різних оркестрових творах композитор використовує поєднання як класичних, так і «некласичних» інструментів. Крім того, інструментальні п'єси та музика для театру характеризуються колористикою, насиченістю багатим карпатським фольклором. Використання новітніх авангардних композиторських технік і сучасних засобів музичної виразності, а також колористичне насичення багатства карпатської народної музики є характерною рисою творчості композитора.

Ключові слова: інструментальні п'єси, карпатський фольклор, національно-патріотичне виховання, мистецькі цінності, творчість Володимира Івасюка.

Інструментальна творчість В. Івасюка характеризує його талант, людяність і незгасну жагу любові до рідного краю, України. Його твори слугують підґрунтям національно-патріотичного виховання майбутніх фахівців мистецько-педагогічної галузі, підростаючого покоління, навчають плекати і популяризувати українське музичне мистецтво та впроваджувати його в освітній процес закладів освіти на уроках мистецтва.

Проблемам аналізу напрямів композиторсько-виконавської творчості В. Івасюка присвячено значна кількість досліджень, розвідок, вступних статей до збірників його творів (Т. Марусик, Т. Кириловська, В. Марищак, О. Костюк, І. Лепша, П. Нечаєва, Т. Унгурян, Б. Стельмах, І. Філіпенко та ін.). Безперечно, у

кожного з авторів наявне власне чуттєве чи наукове сприйняття музичних горизонтів В. Івасюка, що характеризує його талант, людяність і незгасну жагу любові до рідного краю, України [4]. Постать В. Івасюка у наукових дослідженнях О. Василюшин, Л. Кияновської, А. Палійчук, Н. Філіпчук, у спогадах М. Івасюка, Г. Івасюк-Криси та ін. представлено як композитора-новатора, талановитого співака, видатного діяча української культури, символу українського патріотизму [1; 2; 3; 4]. В українських документальних фільмах постать В.Івасюка актуалізується, переважно, в історико-біографічних аспектах і зосереджується на мистецьких здобутках композитора з акцентом на пісенну творчість. Частково фортепіанна творчість композитора є предметом наукових розвідок О. Опанасюк, Д. Н. Личковської, деякі відомості з камерно-інструментального доробку митця знаходимо у вступних статтях М. Кінасевич, М. Скорика, Р. Стельмашука, Л. Мазепи [1], а також у передмові В. Ющенко та Г. Івасюк-Криси до нотної збірки інструментальних творів В. Івасюка [2].

Метою дослідження є інструментальна творчість В. Івасюка, її популяризація й імплементація у зміст підготовки майбутніх фахівців мистецько-педагогічної галузі.

Творчість В.Івасюка і сам митець, за словами В.Ющенко, потрібні були для своєї нації у середині 70-х років, як, свого часу, творчість Г. Сковороди І. Котляревського, Т. Шевченка, І. Франка, М. Вербицького, М. Грушевського. Це – самозахист нації на межі духовного та емоційного виснаження, критичної точки, після якої може настати суцільна темрява. Володимир Івасюк розсіяв її потужною енергетикою сплеску національної ритмомелодики, яка тоді через тотальну підміну цінностей, прийшла не те що до забуття, її уже навіть соромились, як і вишиванки, як рідної мови і рідної церкви [2] .

Володимир Івасюк дав нове дихання інструментальній музиці, пронизаної новою ритмомелодикою і запалив «огонь» очищення і оновлення. У творчому доробку В.Івасюка є зразки інструментальних творів для сольних інструментів – фортепіано, скрипки, віолончелі та ін. Також є зразки для ансамблю, оркестру та

камерної музики. Серед збережених інструментальних творів Володимира Івасюка – фортепіанна «Сюїта-варіації на тему української народної пісні «Сухая верба», «Сюїта-варіації для камерного оркестру», три п'єси для фортепіано, «Осінь картинка» – для віолончелі, три п'єси для скрипки і музика до вистави «Прапороносці». Загалом композитор написав п'ятдесят три інструментальні твори. На жаль, з музики до вистави «Прапороносці» збереглися лише ноти фрагменту, відомого зараз як «Мелодія» (використано в однойменному телефільмі). Олесь Гончар, автор пєси, був задоволений музикою та сценографією, які надавали виставі завершеного вигляду. Схвальні відгуки про музику й виставу в цілому можна знайти в журналі «Український театр» №3 за 1975 рік [3].

На замовлення Міністерства культури України Володимир Івасюк писав музику на слова радянських поетів, але завершити партитуру кантати «Чуття єдиної родини» не встиг, залишивши лише лібрето на вірші Павла Тичини та Максима Рильського. Також композитор працював над оперою на історичну тематику «Дарина». Це перша рок-опера в Радянському Союзі, яка складається з 30 оригінальних арій, орієнтованих для голосу Софії Ротару. Сюжет опери розгортається за часів Київської Русі та розповідає про княгиню, яка своїм співом зачаровує кримського хана і рятує коханого чоловіка з полону. Музика, мабуть, вже була написана, але композитор, який мав феноменальну пам'ять, тримав її в голові і записав лише лібрето.

Його життя і творчість є своєрідним колообігом у природі українського національного духу, який сьогодні присутній у свідомості тих героїв, які знову віддають власне життя за свободу, за свою землю. Органічність текстів, мелодій, манери, налаштованості, справжності стало одкровенням для нації, яке вдихнуло сили жити і любити своє, ставати співмитцем, співвиконавцем, інтелектуальним спільником, однодумцем автора [2].

Популярним жанром українських композиторів другої пол. XX ст., до якого також звертався у своїй інструментальній творчості В. Івасюк –

інструментальна мініатюра. Композиції автора, що належать до цього жанру включають такі твори, як «Осінь картинка», «П'єса №3», «Подяка», «Marciale marcatissimo» для фортепіано; «Імпровізація-скерцандо» для віолончелі та фортепіано; «Імпровізація», «Скерцандо» для віолончелі-соло; «Арія», «Дві п'єси» для скрипки-соло та ін. Ще один циклічний твір з інструментального доробку митця – «Варіації на тему української народної пісні «Сухая верба»» для фортепіано. Твір вирізняється унікальним вираженням фольклорних елементів та барвистою фактурою. Тему варіацій автор отримав від свого дядька Д. Івасюка у 1968 році. За словами Д.Н. Личковської, музичного редактора фортепіанного циклу В. Івасюка, композитор «не піддається силі пісенної інтуїції, а йде чисто інструментальним шляхом. Водночас відчувається, наскільки духовно він зрісся з фольклорною традицією, глибоко проник у музичне мислення рідного народу» [1]. Молодий композитор дуже серйозно ставився до написання інструментальних композицій, мав багато планів на майбутнє. У цьому жанрі, як і в піснях, вже почав викристалізовуватися його власний індивідуальний стиль. Про це красномовно свідчать фортепіанні твори. Хто знає, яких вершин він зміг би досягти у цій галузі музичного мистецтва, якби життя його не було фатально перерване [2]. Аналіз літературних джерел дозволяє стверджувати, що впровадження інструментальних творів Володимира Івасюка на уроках мистецтва в закладах освіти має ґрунтуватися на методичних та виховних засадах, які сприяють глибокому розумінню музичної спадщини композитора, а саме ознайомленню з його життєвим шляхом, творчою еволюцією, впливом на розвиток українського музичного мистецтва; дослідженню мелодійних, гармонійних, ритмічних особливостей, фактурних прийомів, використанню музичних тропів, інтонаційних формул; зіставленню творів митця з іншими зразками української та світової музики, виявленню спільних рис та відмінностей; вивченню творчої спадщини композитора в контексті епохи, історичних та культурних подій, які вплинули на його творчість.

Ознайомлення й вивчення інструментальних творів В. Івасюка сприяють формуванню музичного смаку здобувачів освіти; вихованню емоційно-ціннісного ставлення до музики, вдосконаленню навичок сприйняття музики, умінню розрізняти музичні елементи, визначати жанрові та стильові особливості; формуванню навичок музичного аналізу – навчанню здобувачів освіти аналізувати музичні твори за різними параметрами, виявляти їхню структуру, композиційні прийоми, художні особливості; вихованню любові до української музики – знайомству з кращими зразками української музичної класики та сучасності, вихованню почуття національної гордості за українську культуру. Імплементация інструментальних творів Івасюка в освітній процес шляхом їх прослуховування, аналізу у виконанні відомих музикантів, перегляд відеоматеріалів про життя та творчість композитора; використання онлайн-ресурсів, проведення музичних вікторин, ігор, конкурсів; запрошення професійних музикантів для проведення майстер-класів з виконання творів Івасюка; залучення рідних до участі в музичних проектах, організація спільних концертів та заходів сприяє патріотичному вихованню молодого покоління.

Отже, творчість Володимира Івасюка – це честь для нашої культури, благодатний фонд, наш музичний генофонд і міцний фундамент для формування і розвитку національної свідомості українців. Життя вимірюється не роками, а творами, які він залишив нам у спадок. Це скарб, який треба оберігати з повагою і вдячністю, популяризувати з насолодою й пишатись з гордістю!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Довгань О., Мисько Г. Жанрово-стилістичні особливості інструментальної творчості Володимира Івасюка. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Випуск 36/2020. 75-80с.
2. Івасюк В.М. Інструментальні твори / упоряд. О.М. Івасюк, вступн. слово В.Ющенка, передм. Г.М. Івасюк-Криси. Чернівці : Букрек, 2015. 160 с. С. 5-12.

3. Сторінки пам'яті Володимира Івасюка. (Дата звернення : 20.03.2024)
<http://www.ivasjuk.org.ua/>

4. Філіпчук Н. Етико-естетичні засади творчості Володимира Івасюка. Мистецтво та освіта. Київ, 2013. № 3. С. 2–5.

УДК 069.51(=161.2)

Віра БУРНАЗОВА, завідувачка кафедри теорії та методики навчання
мистецьких дисциплін, кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін,
Бердянський державний педагогічний університет,
м. Запоріжжя, Україна

Яна ПОНОМАРЕНКО, здобувачка 4 курсу першого рівня вищої освіти,
спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво),
Бердянський державний педагогічний університет,
м. Запоріжжя, Україна.

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МИСТЕЦЬКИХ ЦІННОСТЕЙ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МУЗЕЙНИХ АРТЕФАКТІВ

Анотація. У дослідженні розглянуто проблему популяризації мистецьких цінностей через призму музейних артефактів. Розкрито питання розвитку критичного мислення та аналітичних навичок здобувачів освіти шляхом аналізу та обговорення творів мистецтва.

Ключові слова: музейна педагогіка, музейно-педагогічна технологія, форми й методи організації навчання, культурна спадщина, мистецькі цінності, артефакти, здобувачі освіти, критичне мислення.